HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

הא קיימא לן [א]דלא [א)]בעינן צבורין ° אלא מאי איכא לך למימר שאני מטלטלי דניידי ממטלטלי דלא ניידי ה"נ שאני מקרקעי דניידי ממקרקעי דלא ניידי עבדא מקרקעי דניידי הוא התם סדנא דארעא חד הוא: [ב]נכסים שאין בהן מעילה וכו': מעילה הוא דלית בהו הא מקדש קדשי מאן תנא א"ר יוחנן בקדשים קלים [ב)]ואליבא דר' יוסי הגלילי דאמר ממון בעלים הוא דתניא [ג)] 1 ומעלה מעל בה' לרבות קדשים קלים שהן ממונו דברי ר' יוסי הגלילי והתנן [ד)][ג]המקדש בחלקו בין בקדשי קדשים בין בקדשים קלים אינה מקודשת לימא דלא כרבי יוסי הגלילי אפי' תימא ר' יוסי הגלילי כי אמר ר' יוסי הגלילי מחיים אבל לאחר שחיטה אפילו רבי יוסי הגלילי מודה [ה)]דכי קא זכו משלחן גבוה קא זכו ומחיים מי אמר והתנן [ו)][ד]בכור מוכרין אותו תם חי (ולא שחוט) ובעל מום חי ושחוט [ה]ומקדשין בו את האשה ואמר ר"נ אמר רבה בר אבוה לא שנו [ו]אלא בבכור בזמן הזה דכיון דלא חזי להקרבה אית להו לכהנים זכייה בגוייהו אבל בזמן שבית המקדש קיים דחזי להקרבה לא ואיתיביה רבא לר"נ ומעלה מעל בה' לרבות קדשים קלים שהן ממונו דברי ר' יוסי הגלילי ומשני רבינא בבכור בחו"ל ואליבא דר"ש דאמר [ז)]אם באו תמימים יקרבו אם באו אין לכתחלה לא ואם איתא דכי א"ר יוסי הגלילי ממונו הוא מחיים

לישני

רש"י

הא קיימא לן. בפ"ק דקדושין (דף כו.) דמטלטלין נקנין עם הקרקע ולא בעינן שיהו עומדין לתוכה: **אלא מאי איכא לך למימר כו'.** והשתא דבעל כרחך אתית להכי אפי' תימא לאידך לישנא דעבדא כמקרקעי דמי ודקשיא לך דשמואל שאני מקרקעי דניידי ממקרקעי דלא ניידי: **מעילה הוא.** דבעינן דלא להוי בהו בנכסים שאני חייב בנזקין הא אי לית בהו מעילה אע"ג דמקדש קדשי [אני] חייב בנזקין כגון קדשים קלים שאין בהן מעילה מחיים אלא באימורין לאחר זריקת דם כדגרסינן במסכת מעילה (דף ז:): **מאן תנא.** דמחייב בנזקין אם הזיק שורו שור שלמים של חבירו: **ממון בעלים הן.** ושור רעהו [ח)] קרינן ביה: **ומעלה מעל בה'.** וכחש בעמיתו וגו' גבי שבועת הפקדון כתיב: **לרבות קדשים קלים.** הא דכתיב בה' לרבות קדשים קלים שאם הפקיד בהמת שלמים אצל חבירו וכפר ונשבע והודה משלם קרן וחומש ואשם ואע"ג דבקדשי שמים אין נשבעין עליהן כדגרסינן בפרק הזהב (ב"מ דף נו.) בקדשים קלים נשבעין: **שהן ממונו.** של חבירו וקרינן בהו בה' וכחש בעמיתו וכחש: **המקדש.** אשה בחלקו: **כי אמר ר' יוסי הגלילי.** ממון בעלים הוי: **מחיים.** שאחריות הוא עליו: **אבל לאחר שחיטה.** כי זכו בין כהנים בחזה ושוק בין בעלים בשאר הבשר משלחן גבוה זכו: **בכור מוכרין אותו.** בזמן הזה כדמוקי לה לקמן [ט)] [והכהנים] מוכרין אותו לכהן: **תם חי.** ולוקח ימתין עד שיפול בו מום וישחטנו אבל תמים שחוט לא דאין לו תקנה אלא קבורה דאסור בהנאה דקדשים השחוטין בחוץ הוא: **ומקדשין בו.** כהנים: **את האשה.** דממון הוא דבעליו של בכור היינו כהן דמשנולד הבכור שלו הוא: **לא שנו.** דבכור חי הוי ממון בעלים כשהוא תם אלא בזמן הזה: **זכייה בגוייהו.** מחיים: **ואיתיביה** גרסי': **שהן ממונו.** אפי' בזמן שבית המקדש קיים דהא קרא דשבועת הפקדון בזמן שבית המקדש הוא דמחייב ליה אשם: **ומשני רבינא.** הכא דקתני דממון בעלים הם בבכור הנולד בחו"ל בזמן המקדש עסקינן דלא קאי להקרבה: **ואליבא דר"ש דאמר.** במסכת תמורה (דף כא.): **אם באו.** בכורות מחו"ל לא"י תמימים יקרבו: **באו אין לכתחילה לא.** אלא ירעו עד שיסתאבו והלכך כיון דלאו להקרבה קאי הוי ממון כהן: **ואם איתא.** דמחיים אמר רבי יוסי הגלילי דממון בעלים הן כדקתני מתני' דחייבין על נזקן ואוקימנא כר' יוסי הגלילי:

לישני

תוספות

שאני מטלטלי. פי' שיש להם דעת אבל בהמות לא חשיבי מטלטלי דניידי ונקנין באגב אפי' אין צבורים כדאמרינן בפ"ק דקדושין (דף כו:) טפח על טפח לפלוני ועמו מאה צאן: **שאני מקרקעי דניידי.** וא"ת אפילו לא ניידי הא תרי תשמישי נינהו [י)] והוי כחולסית ומלולה דמחזיק באחד מהן לא קנה האחר כדאמרינן בפ' המוכר [את] הבית (ב"ב סז.) לחד לישנא וי"ל דעבד וקרקע חשיב חד תשמיש לפי שהעבד ראוי לעבודת קרקע: **מאן תנא.** כלומר פשיטא ליה דלא בא למעט ההקדשות דלית בהו מעילה כגון קרקע דכיון דהם נכסי גבוה מעילה לא מעלה ולא מורדת: **ומחיים מי אמר.** תימה מאי קס"ד אי מחיים לא אמר כ"ש לאחר שחיטה ואין לומר דה"פ ומחיים מי אמר אפילו היכא דחזיא להקרבה מדקמפלגת בין מחיים לאחר שחיטה מכלל דמחיים אפילו בחזי להקרבה חשבת ליה ממונו דומיא דלאחר שחיטה דאם כן כי פריך מבכור לסייעיה משלמים דקאמר בן עזאי לא בא הכתוב אלא לרבות שלמים ובן עזאי ואבא יוסי אתו לפרושי מילתיה דר"י הגלילי כדפ"ה ושלמים חזו להקרבה ואפילו לכתחילה יקרבו וי"ל דה"פ ומחיים מי אמר במתנות כהונה בחלק שיש לכהנים בשלמים מדלא קאמר מתנות כהונה שאני דהמקדש בחלקו היינו מתנות כהונה חלק שיש לכהנים בשלמים אלא קאמר משום דלאחר שחיטה משלחן גבוה זכו משמע אבל מחיים הוי ממון בעלים אע"ג דהוי מתנות כהונה וא"ת אי הוה משני מתנות כהונה שאני הוה משמע דחלק בעלים אפי' לאחר שחיטה הוי ממון בעלים ובפ"ב דיו"ט (ביצה כא.) נמי אמר [כ)]דבעלים משלחן גבוה זכו וי"ל דה"מ לענין נדרים ונדבות דאינן קריבים בי"ט משום דעיקר שחיטה הוי בשביל גבוה ולא משום אכילת בעלים והוי לכם ולא לגבוה אבל פשיטא דחלק בעלים אפי' לאחר שחיטה הוי ממון בעלים לקדש בו אשה ולכל דבר וכן משמע דהמקדש בחלקו בחלק כהנים איירי דלשון המקדש בחלקו לא שייך אלא בחלק כהנים דבבעלים לא שייך בהן לשון חלק דעיקר הקרבן שלהן וקראי נמי דמייתי בפ' האיש מקדש (קדושין דף נב:) אמתני' דהמקדש בחלקו וזה יהיה לך מקדש הקדשים מן האש לא כתיב אלא בכהנים והא דקאמר התם לימא מתני' דלא כר' יוסי ומסיק כי קאמר ר' יוסי מחיים דיקא נמי דקתני המקדש בחלקו דמשמע לאחר שחיטה לא הוי לפי המסקנא דהכא אלא לפי מה דסלקא דעתיה מעיקרא דלפי המסקנא במתנות כהונה אפי' מחיים הוי ממון גבוה: **תם חי אבל לא שחוט.** הא לא איצטריך לאשמועינן דבכור בזמן הזה מוקמינן לה דאין שייך בו מכירה לאחר שחיטה דמיתסר בהנאה אבל קמ"ל דמוכרין אותו חי אע"ג דמעשר אין נמכר דנאמר בו לא ימכר ולא יגאל וכן איתא בפ"ק דתמורה (דף ה:): **ואיתיביה רבא לר"נ.** ובזמן שבית המקדש קיים מיירי דומיא דשלמים כדאמרינן בפ"ק דתמורה (דף ח.) א"נ כדפ"ה דלענין לאתויי קרבן מעילה קדריש קרא דלא שייך אלא בזמן שבית המקדש קיים: **בבכור בחו"ל.** הא דלא תירץ בבכור בזמן הזה משום דדומיא דשלמים קתני כדפי' לעיל המ"ל בבכור בחו"ל אבל ר"נ דלעיל אבל זה הוא דוחק וניחא ליה להעמיד בבכור בזמן הזה: **ואליבא דר"ש דאמר אם באו תמימים יקרבו.** ור"ע פליג עליה בפ' אלו קדשים בתמורה (דף כא:) ואמר לא יקרבו דדריש מהקישא מקום שאי אתה מביא מעשר שני אי אתה מביא בכור וא"ת ואמאי קאמר ואליבא דר"ש כ"ש אליבא דר"ע דאמר לא יקרבו דהוי ממונו וי"ל דמוקי לה כר"ש משום דדומיא דשלמים קתני דקריבים ועוד י"ל דע"כ לא מתוקמא כר"ע מדמצריך קרא לרבויי שהוא ממון בעלים: **לכתחילה לא.** פי' אין צריך להביאם כדמפרש בפ' אלו קדשים (שם) אמר ר"ש מה טעם לפי שכל הקדשים אין להם פרנסה במקומן פי' אין להם התרה אלא במקדש חוץ מן הבכור ומעשר שיש להם פרנסה במקומן פי' שנאכלין במומן והכי תלי לה בר"ש דכולה ר"ש היא וקצת היה נראה לגרוס ר' ישמעאל דהתם פריך אמתני' שאמר יקרבו מבן אנטונינוס שהביא בכורות מבבל ולא קבלם ומשני הא כר' ישמעאל הא כר"ע ומוכח התם שהמשנה כר' ישמעאל [ל)]וברייתא דבן אנטונינוס כר"ע: **ואם איתא לישני ליה.** פי' ואם איתא דמחיים הוי ממונו לר' יוסי הגלילי אפי' במתנות כהונה דחזו להקרבה לישני ליה הא דר"נ אמר רבה בר אבוה כרבנן דממה נפשך לא הוי כר"י הגלילי ולפי סברא זו לא יהיה אמת הא דמשמע לקמן בסוף הפרה (דף נג: ושם) דבכור לא הוי בכלל רעהו אפי' בזמן הזה דפליגי אביי ורבא בשור ושור של פסולי המוקדשין שנגחו ופי' רבינו יהודאי גאון בבכור שור דלא פריך ליה וכפי' צ"ל כמו שאפרש שם בע"ה ומסתמא בימיהם פליגי [מ)]דבזמן הזה לכ"ע הוי ממון הדיוט ומשני אלא מתנות כהונה שאני וה"ג ר"ח ורש"י ל"ג כן והשתא מלתיה דר"נ לא מיתוקמא אלא כר' יוסי הגלילי ופלוגתא דאביי ורבא לקמן כרבנן נראה דדוקא מחיים הוי לרבנן ממון גבוה אפי' בעל מום לאסור בגיזה ועבודה אבל לאחר שחיטה למה יחשב ממון גבוה אפילו בזמן שבית המקדש קיים דהא אפילו לנכרי שרי להאכיל כדתני' בפרק כל פסולי המוקדשין (בכורות דף לג.) דאתקש לצבי ואיל:

עין משפט נר מצוה

קיט א מיי' פ"ג מהל' מכירה הלכה ט ועיין בהשגות ובמ"מ סמג עשין פב טור ש"ע ח"מ סי' רב ס"ב וע"ש:

קכ ב מיי' פ"ח מהל' נזקי ממון הל' א סמג עשין סו:

קכא ג מיי' פ"ה מהל' אישות הל' ה ופ"ג מהל' מע"ש הל' יז:

קכב ד מיי' פ"א מהל' בכורות הל' יח סמג עשין ריא ולאוין שמב טור ש"ע י"ד סי' שו סעיף ו וסי' שז ס"ג:

קכג ה טור ש"ע שם סי' שו סעיף ו:

קכד ו מיי' שם הל' יז סמג שם טוש"ע שם:

◆

מוסף רש"י

דלא בעינן צבורין. שיהו אותן מטלטלין מונחים באותו קרקע (קידושין כו.). **ומעלה מעל בה'.** וכחש בעמיתו דברים שיש בהם לה' ולעמיתו (זבחים קיד.). **לרבות קדשים קלים.** שאם הפקיד אצל חבירו בהמת שלמים וכפרו ונשבע עליה ואחר כך הודה ישלם קרן וחומש ואשם, דקרינא ביה בה' ובעמיתו דכתיב ומעלה מעל בה' וכחש בעמיתו ישלם, ושלמים יש בהם לה' ולעמיתו (בכורות נג: וכעי"ז תמורה ח. ושם: שלמים או בכור או מעשר) אע"ג דאין נשבעין על ההקדשות והנשבע עליהם והודה אינו מביא אשם של שבועת הפקדון, דוכחש בעמיתו כתיב, הני איתרבו להו מבה', וכחש בעמיתו נמי קרינן בהו לפי שהן ממונו (קדושין נב:). **שהן ממונו.** שהן ממון בעלים דקרינא ביה וכחש בעמיתו (זבחים קיד. תמורה ח.) כשאר גזל ממון, שהרי ממונו הן, שהבשר והעור שלו ואין לגבוה בהן אלא אימורים ולכהן חזה ושוק, ובה' ובעמיתו קדריש, דהיינו שלמים, שהאימורים לה' והבשר לבעלים (רשב"ם ב"ב קכג:). **המקדש בחלקו.** שחלק עם אחיו הכהנים (קדושין נב:). **דכי קא זכו.** בין כהנים בחזה ושוק בין בעלים בבשר, משלחן גבוה קא זכו. הקרבת אימורים וזריקת הדם מתיר הבשר (שם) כעבד הנוטל פרס מבית רבו (ביצה כא.). **בכור מוכרין אותו תם חי.** הסתא משמע בין בזמן המקדש בין בזמן הזה. והכי משמע אם בית המקדש קיים מוכרין אותו כהן לכהן חי ואותו כהן יקריבנו, אבל שחוט לא, דבזיון קדשים הוא דלאו אורח ארעא לעשות סחורה בדבר שקרב ממנו למזבח, ואי בזמן הזה הוא מוכרין אותו תמים חי בין כהן לכהן בין כהן לישראל והלוקח ימתין עד שיפול בו מום ויאכלנו, דבכור בזמן הזה משנפל בו מום אין בו אלא איסור גזל שגזל את הכהן, ואם מכרו כהן או נתנו לו מותר לאוכלו, וכדאמרינן בבכורות (לג:) גבי בכור בעל מום ב"ה מתירין ואפילו עכו"ם מותר לאכול עימנו. אבל בתם שחוט בזמן הזה ליכא (תמורה ז:). **לא שנו.** דכהן יכול למוכרו חי (שם). **איתא להו לכהנים זכייה בגוייהו.** מחיים, דבזמן הזה נמי הוו הבכורות לכהנים (שם). **דחזי להקרבה לא.** אין מוכרים אותו תמים חי, דלית ליה לכהן זכייה בגויה אלא מהקטרת אימורין ואילך (שם).

מסורת הש"ס

א) [קדושין כו.], ב) [לקמן עו. וש"נ], ג) קדושין נב: ב"ב קכג: זבחים קיד. בכורות נג: תמורה ח., ד) קדושין נב:, ה) [ביצה כא. וש"נ], ו) מעשר שני פ"א מ"ב תמורה ז:, ז) [תמורה כא. וש"נ], ח) [שמות כא], ט) רש"ל, י) צ"ל ואפילו בחולסית ומלולה כו'. רש"ל, כ) צ"ל אמר דבעלים נמי. מלור דבש, ל) [צ"ל ומשנה], מ) צ"ל ובזמן,

◆

תורה אור השלם

1. נֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא וּמָעֲלָה מַעַל בַּיְיָ וְכִחֵשׁ בַּעֲמִיתוֹ בְּפִקָּדוֹן אוֹ בִתְשׂוּמֶת יָד אוֹ בְגָזֵל אוֹ עָשַׁק אֶת עֲמִיתוֹ: ויקרא ה כא

◆

גליון הש"ס

גמ' אלא מאי איכא לך למימר. בבא בתרא דף קנ ע"א:

◆

רבינו חננאל

ואע"ג דקיימ' לן צבורין לא בענן, הני מילי במטלטלי דלא ניידי אבל בהדי דניידי בענן צבורין. והא דתניא החזיק בקרקעות לא קנה עבדים, בדלא קיימי בגוה. **הא דאמ' שמואל** מכר לו י' שדות בי' מדינות כיון שהחזיק באחד זכה בכולן דסדנא דארעא הוא, קיימ' לן כוותיה דהא מותבינן מינה וליכא דפליג עליה. **מתני'. נכסין שאין בהן מעילה כו'.** פי' המזיק אותם חייב לשלם. ודייקי' מינה, קדשין הן ואין בהן מעילה, כלומ' הנהנה מהם אינו חייב קרבן מעילה. מאן תנא אמר ר' יוחנן ר' יוסי הגלילי היא דתניא ומעלה מעל ביי"י וכחש בעמיתו בפיקדון, לרבות קדשים קלין שהן ממונו, דברי ר' יוסי הגלילי. פי' אם יפקיד אדם קדשים קלים שלו אצל אדם ויכפור בהן וישבע, חייב קרן וחומש ואשם. וכן הגוזל, שנאמר ביי"י וכחש בעמיתו בעמיתו [בפקדון] וגו', כלו' הן ליי"י ונקראין ממון עמיתך לדברי ר' יוסי הגלילי, ואין זה ומעלה מעל שחייב קרבן מעילה, אלא פירושו נפש כי תחטא וחטאה חטא בדבר שיש בו ליי"י והוא ממון בעלים כגון קדשים קלין. **ואקשי' עליה** מיהא דתנן בקידושין פ"ב המקדש בחלקו בין בקדשי קדשים בין בקדשים קלין אינה מקודשת. ואי קדשים קלין ממון בעלין הן אמאי אינה מקודשת, לימ' מתניתין דלא כר' יוסי הגלילי. ופרקי' כי אמר ר' יוסי ממון בעלים הם מחיים אבל לאחר שחיטה לא אמ', ומתני' אחר שחיטה היא. **ואקשי'** ומחיים מי אמ', והתנן בתחילת מעשר שני בכור מוכרין אותו תמים חי, ובעל מום חי ושחוט ומקדשין בו את האשה, ואתינן לה בשמעתא דרך גררה בתמורה פ"א, ואוקמה רב נחמן התם בבכור בזמן הזה דכיון דלא חזי להקרבה אית לכהנים זכייה בגוויה. אבל בזמן שבית המקדש קיים, דחזי להקרבה ולית לכהנים זכייה בגויה אין מוכרין הבכור. ומותיב רבא עליה דרב נחמן ומעלה מעל ביי"י לרבות קדשים קלים שהן ממונו דברי ר' יוסי הגלילי דתנן הבכור והמעשר והפסח קדשים קלין. הנה הבכור ממון כהן הוא אפי' בזמן שבית המקדש קיים וכיון דממוניה הוא מצי מזבין ליה. ושני רבינא בבכור הבא מחוץ לארץ, כלומ' הא דאמרי' לרבות קדשים קלין שהן ממונו ואוקימנה בבכור ואפי' בזמן שבית המקדש קיים, בכור הבא מחוץ לארץ ואליבא דר' שמעו' דאמ' בתמורה פ"ג באו תמימין יקרבו ואם בעלי מומין יאכלו במומן לבעלים. אמר ר' שמעו' מה טעם שהבכור והמעשר יש להן פרנסה במקומן ושאר כל הקדשים אע"פ שנולד בהן מום הרי אלו בקדושתן, ש"מ. ואפי' ר' שמעו' לא אמ' אלא אם באו דיעבד אבל לכתחילה לא אמ', דקלישא קדושה דידהו ומשום הכי קרי להן ממונו ומצי מזבין להו. ואם איתא הא דאמרת דסבר ר' יוסי הגלילי כי אמינא ממונו הוא מחיים